

xelena, *FonHiVca.*, 234, 239): però allà la forma primitiva *agaitu mostra la caiguda normal en base de la -N simple intervocàlica (per tant ve d'una base com el nostre *gana*, no contagiada encara per *CANNA* i els seus derivats): d'aquí Roncal, Zaratze i Elkano (nav.) *akaitu* «cansado», b-nav., lab. *akbitu* id.

Desgana 'indisposició', 'malaltia passatgera però no gaire lleu' [1644, Bna. «una *desgana* l'ha detingut alguns dies al llit», *DAG.*], «4 de mars 1653 --- se feren pregàries en la Seu per causa de la *desgana* del Rey --- y a 11 donaren gràcies a Déu per la millora de la *desgana* de Sa Mag.», «21 de juliol 1666 --- la Sra. Emperatris estava *desganada* del mal de terciàna, y --- en nom de la Ciutat anaren a saber de la *desgana* de dita Senyora», «7 de octubre 1700 --- Sa Mag. estava molt millorat de sa *desgana*», *Rúbriques* de Bruniquer (1, 338, 339, 340); resta viu amb aquest matís en val. central, i més aviat agreujat: «li entra *dezgána*» sento dir a Torís quan un es desmaia (1962), mentre que en cat. central és 'inapetència, aversió als aliments'; així mateix *desganat*, però l'acc. agreujada es manté en gascó (Palay, s. v.) i en la documentació que acabem de citar, i encara: «22 de setembre 1696 --- se feren pregàries a causa de estar *desganat* lo Rey ---» (ibid. 1, 340), i ja sabem com acabaren aqueixes «desganes» de l'últim i rebordonit Àustria; *desganar* tr. 'descorajar': «i quan veuran que aquests ab mi romanen, / no gosaran, d'afront, partir-se aquells; / i el lloc pendrem, per més que mos *desganen* / lo diable, i qui ens donen mals consells», *Seidia*, 187. *Desganament*.

Malganós. Ganància, castellanisme intolerable. *Ganado* [fi S. xv, Villena; OPou, *TbPu.*, 40, sembla que no ho usa més que com a terme de pastors], val.: per a l'explicació semàntica d'aquest derivat del verb *ganar*, veg. *DECH* i *DCEC*, s. v., 55b11-40: es té per un castellanisme per raons tan òbvies que tots ho hem cregut, i qui sap si en el fons ho és, degut a la forta i antiga organització de la transhumància i la mesta castellanès; només els qui hem transitat durant anys per les muntanyes valencianes, observant la unanimitat d'aquesta denominació des del Penyagolosa a Crevillent en dubtem, pensant també que si *ganaço* hagués existit en mossàrab un *ʔ* àràbic podia ser oït com *d* per la nostra gent; aprovem, però, incondicionalment, l'esforç dels valencianistes per substituir-lo, pensant que és estrany als clàssics valencians i als restauradors moderns de la llengua, i convençuts que ha estat almenys fomentat per la gent de la Mesta i els pastors castellans dels despoblats d'Alzira, Alginet etc. i els invasors implantats pel Feix a Benagóver, i cotollaris.

CPT.: Cast. *ganapán* > *ganapà* «bajulus» (o sigui 'bastaix'), *DTO.* 1647, d'on per una banda l'argot fr. *galapian/galopiau* (per encreuament amb el fr. *galopin*), i per altra banda el cat. familiar, no pròpiament argòtic, *ganàpia* «gandulàs» (*DAG.*) (amb intrusió del sufix ajargonat -àpia, -ípia, -nàrípia, -xirípia) i gíria port. *ganapa* 'xicota desvergonyida', 'bandarra' (veg. *DCEC*, *GANAR*, 656a1-19): «y per què vol la regadora? --- Perquè és d'ell: no te'n dones vergonya, més que *ganàpia*?», EmVilanova (*Del meu tros*, 29), per més

que també l'usin els de la murriesca (MLWagner, *Notes Ling. Arg. Barc.*, 60); després ha pres vulgarment el sentit de 'xicot gran, que no desdii dels privilegis del nen' amb què l'usa ja Pons i Mass. (*La Colla del Carrer*); amb altres intrusions de sufix: *ganàs*, *ganassa* [tant aquest com *ganàpia* «ganso», *gansarón*, *tagarote*, *gambalua*: procerus ac idem languidus homo», Belv., Lab.]; *ganarra* [ross., *MiscFabra* «ganduleria»]; *ganarrús* [Saisset, *AlcM*, amb definició, potser mal ajustada, potser més aviat 'ganàpia' o 'gamarús']; *gandina* (*AlcM?*, però cf. *GALDÓS* i *GANDALLA*); *gangànàs* < *gandalla* × *ganassa*.

¹ En l'altre cas únic d'aqueixa afèresi que citen (*PSW* iv, 28), crec que es tracta d'un lleu error de lectura en un trobador italià, on es pot llegir «seigner leals e dreit jutjaire, / ses *engan*, ses tort, ses mal faire / ---» on en lloc de *sesègā* es devia llegir la tilde fora de lloc com *sēsēgā* i prenent *sēsē* com cas de la forma vg. *sense* per *se(n)s* el copista posà el clàssic *sens* i traslladà la *e* (ara porta «sens gan sens tort e sens mal faire»). — ² El noruec *gana* es tradueix (Braune) per «gaffend, gespannt blicken» i el frisó oriental *gannen* «mit begehrliehen Blicken, lüstern, hungrig». Així ho comproven les fonts lexicogràfiques. Per a Falk-Torp (s. v. *gana*) l'esc. ant. *gana* significava «sich öffnen, begehren, glotzen» (guaitar embadalit, amb ulls com unes taronges); segons el dicc. escandinau-antic de Fritzner (*Ordbog over det gamle norske Sprog*) el sentit fonamental de *gana* és 'obrir-se les dues parts d'un objecte separant-se una de l'altra', d'on 'cobdiciar àvidament la possessió d'una cosa', 'estirar-hi el coll', i popularment 'mostrar-se orgullós', també «begjære med Gradighed» 'cobejar amb goluderia' «mit Gefrässigkeit»; i de tot això n'hi veiem abundants exemples i autoritats. Sens dubte el diccionari islandès antic de Cleasby i Vigfusson només recull les accs. 'precipitar-se, córrer frenèticament', 'mirar de fit a fit', que de tota manera provenen del mateix ordre d'idees. També el nor. *gana* és 'estirar el coll cap a ---' segons el dicc. de Ross. —

³ D'ací aqueix *ganion*, amb err. tip., que *AlcM* posa com a «gòtic» (sense asterisc, com si fos mot conegut). — ⁴ Segons el sistema àrabí un singular *gāna* pot formar plural *aḡuān* = 'ganes', però a aquest pot correspondre també un singular *gāun*: extret, doncs, analògicament per l'àrab granadí. En canvi el magrebí *gana* forma el plural segons el tipus dèbil (normal en els estrangerismes) *ganāt*. Costa més d'entendre la traducció «semble» que *PALC.* dona a *gaun* en el 402b23; Dozy suggereix el fr. *ensemble* 'ensembls' reconeixent «ce qui est étrange»: és clar que no pot ser; sospito que es tracti d'una variant del cat. ant. *sembell*, *simbell* 'atractiu'.

Ganà (*AlcM*; mala lectura per *gauā* = *gavan*, feta per un collector inexpert) *Ganapè*, V. *canapè* *Ganàpia*, V. *gana* *Ganarra*, *ganarrús*, *ganàs*, *ganassa*, V. *gana* *Ganasta*, *ganastells*, *ganastra*, -tró, V. *canasta*